

*Тарахонич Тетяна Іванівна,
старший науковий співробітник
Інституту держави і права
імені В.М. Корецького НАН України,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОПОРЯДКУ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнна агресія з боку РФ кардинально вплинула на національний та світовий правопорядок, на можливості прогресивного розвитку суспільства та держави, на правове регулювання в різних сферах суспільних відносин та забезпечення найважливіших прав та свобод людини. З огляду на дані обставини, діяльність правотворчих органів набуває нових рис та якостей, вимагає швидких темпів вирішення нагальних проблем та прийняття важливих рішень. Незважаючи на складність ситуації, постійні воєнні загрози, правотворчий процес в умовах воєнного стану повинен забезпечувати нагальні потреби держави, бути спрямованим на національну, інформаційну безпеку, гарантування прав та свобод людини, враховуючи необхідність їх обмеження в силу існуючих обставин, збереження людського потенціалу, забезпечення миру, світового та національного правопорядку.

Правове регулювання під час воєнного стану спрямоване на зміну та впорядкування цілого ряду найважливіших суспільних відносин, результатом якого є підготовка та прийняття низки нормативно-правових актів надзвичайного характеру, найважливішими з яких є: закони України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні», «Про затвердження Указу Президента України «Про загальну мобілізацію», «Про основи національного спротиву», «Про правовий режим воєнного стану», «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану тощо.

Н.М. Пархоменко, аналізуючи нормативно-правові акти надзвичайного характеру, виокремлює такі їх особливості як: «тимчасова дія; їх норми мають переважно імперативний характер і передбачають низку зобов'язань, заборон, обмежень; адресатами можуть бути як окремі категорії фізичних та юридичних осіб на певних територіях, так і всі, хто перебуває на території держави або під її юрисдикцією та ін.» [1, с. 29].

У період надзвичайного стану правове регулювання має певні особливості, торкається цілого ряду сфер суспільних відносин, а саме: трудових, пенсійних, сімейних, освітніх, податкових, бюджетних тощо.

С.О. Сунегін підкреслює, що серед першочергових питань правового розвитку в умовах війни слід насамперед назвати проблеми належного правового забезпечення національної безпеки, тобто стану захищеності людини і громадянина, духовних і матеріальних цінностей суспільства від злочинних та інших протиправних посягань, надзвичайних ситуацій природного і

техногенного характеру, соціальних конфліктів усередині суспільства, ризик виникнення яких суттєво зростає в умовах війни» [2, с. 305].

У період воєнного стану особливої ваги та значення набуває як національний, так і міжнародний механізм реалізації та захисту прав та свобод людини, що має як інституційну, так і нормативно-правову складову. Як слушно зазначає О.В. Скрипнюк «механізми (національний і міжнародний) реалізації та захисту прав і свобод людини змінюються та набувають різних вимірів і особливостей залежно від того, в яких умовах вони діють, у мирний час або під час конфлікту. Для їх застосування в умовах конфлікту важливим є визначення природи конфлікту, оскільки від цього залежить зміст нормативно-правових і цілеспрямованість інституційних складників зазначених механізмів» [3, с. 13].

Узагальнивши слід зазначити, що правове регулювання в умовах воєнного стану кардинально впливає на всі сфери суспільного життя, оскільки норми права, що приймаються вносять необхідні зміни в суспільні відносини, гарантують певну стабільність, режим законності та правопорядку.

У період воєнних загроз приймається низка нормативно-правових актів надзвичайного характеру, що мають імперативний характер, впорядковують відповідні суспільні відносини та в певній мірі обмежують права і свободи, встановлюючи певні зобов'язання та заборони.

Механізм (національний і міжнародний) реалізації та захисту прав і свобод людини може мати як національний, так і міжнародний характер, інституційну та нормативно-правову складову та спрямований на забезпечення законності та правопорядку.

Список використаних джерел

1. Пархоменко Н. М. Особливості правотворчої діяльності за умов воєнного стану. *Альманах права. Актуальні проблеми правового розвитку в умовах війни та післявоєнної відбудови*. Вип. 13. Київ: Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України. 2022. С. 28–33.

2. Сунегін С. О. Право в умовах війни: функціональний вимір. *Альманах права. Актуальні проблеми правового розвитку в умовах війни та післявоєнної відбудови*. Вип. 13. Київ: Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України. 2022. С. 304–317.

3. Скрипнюк О. В. Конституційно-правовий механізм реалізації та захисту прав і свобод людини в умовах війни: світовий досвід та Україна. *Правова держава*. Вип. 33. Київ: Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2022. С. 12–20.